08/06/2023

Επί τοίχου κρεμάμενη. Μια αναδρομή στην πρακτική της προεκλογικής αφίσας

/ Γνώμες

Είναι βέβαιον πως η προεκλογική αφίσα έκλεισε τον κύκλο της. Τα μηνύματά της ανέλαβαν να μεταδώσουν πλέον τα διαδικτυακά μέσα, με πρώτο άμεσο ευεργετικό αποτέλεσμα τη λιγότερη ρύπανση, ιδιαίτερα των μεγάλων πόλεων. Από την άλλη, ολοκληρώθηκε ένα φαινόμενο το οποίον υπήρξε αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικής μας ζωής, ιδιαίτερα σε περίοδο σκληρών εκλογικών αναμετρήσεων, ιδιαίτερα μετά τη μεταπολίτευση.

- Γράφει ο Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού

Παρ’ όλα αυτά, η προεκλογική αφίσα δεν αποτελεί πρόσφατο φαινόμενο στην

ιστορία των πολιτικών μας ηθών. Μας το υπενθυμίζει με τις ευτράπελες ερωταποκρίσεις του το χιουμοριστικό «Εγχειρίδιον του εκλογέα» που βρίσκουμε δημοσιευμένο στο αθηναϊκό έντυπο «Άστυ» της 5ης Ιουλίου 1887, παραμονές εκλογών:

Τι είναι ο υποψήφιος εν γένει;

Άνθρωπος πιστοποιών την ύπαρξη του διά πολυχρώων προγραμμάτων τοιχοκολλημένων εις τας οδούς.

Η ιδέα της προώθησης πληροφοριών και ιδεών μέσα από την ευρεία διάδοση της εικόνας είναι σύμφυτη με τη διάδοση της τυπογραφίας. Η ευρεία διάδοση της εικόνας έγινε κατορθωτή μέσω του χαρακτικού και κυρίως μέσω της φθηνότερης έκδοσης του, τις λιθογραφίας. Από τα μέσα του 19ου αιώνα και κυρίως στις αρχές του 20ου, η λαϊκή λιθογραφία ήταν από τα ταχύτερα και αποτελεσματικότερα μέσα μαζικής πληροφόρησης αλλά και προώθησης ιδεών. Η ποικιλία των θεμάτων συνέπιπτε με τα πολλαπλά ενδιαφέροντά του κοινού: Ιστορικά θέματα, σημαντικά σύγχρονα γεγονότα, μάχες, πρόσωπα του δημόσιου βίου, διαφημίσεις, εικονογραφημένα αναγνώσματα κλπ τυπώνονταν σε αναρίθμητα φθηνά αντίγραφα που γίνονταν ανάρπαστα. Η ποσότητα όμως όλων αυτών δεν μπορεί να συγκριθεί με τις ποσότητες προεκλογικού υλικού και ιδιαίτερα προεκλογικής αφίσας κατά τις προεκλογικές περιόδους, όταν βέβαια το αντιπροσωπευτικό κοινοβουλευτικό σύστημα παγιώθηκε σε μία κανονικότητα.

Οι πρώτες προεκλογικές αφίσες είχαν να κάνουν με την εξύψωση μέχρις υπερβολής συγκεκριμένων προσώπων, πλαισιωμένων συχνά από δάφνινα στεφάνια, λουλούδια και ωραιοποιημένες απεικονίσεις του προσώπου του αρχηγού η του υποψηφίου, ιδιαιτέρως σε στάση προφίλ. Οι αφίσες αυτές εμφανίζονταν όχι μόνο στους δρόμους αλλά και στα καφενεία, η πελατεία των οποίων χαρακτηριζόταν από μία κομματική ομοιογένεια. Η προεκλογική αφίσα ήταν το, τρόπον τινά, πιστοποιητικό πολιτικών φρονημάτων για χώρους συγκέντρωσης των πολιτών αλλά και η αιτία οξύτατων αντιπαραθέσεων, οι οποίες, πολλές φορές, οδηγούνταν σε χειροδικία.

Μετά τη μεταπολίτευση, η προεκλογική αφίσα απετέλεσε τον καρπό συνεργασίας των κομμάτων με τους επικοινωνιολόγους, των οποίων η επιστήμη εξελίχθηκε με ραγδαίους ρυθμούς. Στην προεκλογική αφίσα του πρόσφατου παρελθόντος, βασικό ζητούμενο υπήρξε πάντοτε η εξισορρόπηση μεταξύ εικόνας και κειμένου. Οι δημοσκοπήσεις, οι επονομαζόμενες και γκάλοπ, με τις διαρκώς εξελισσόμενες μεθόδους τους, διαπίστωσαν σύντομα πως ο πολίτης έχει την τάση να αποστρέφει το βλέμμα του από τα δυσάρεστα. Συνεπώς, άρχισαν να επιλέγονται κατ΄

αποκλειστικότητα θετικές εικόνες, θετικό κίνητρο δράσης και φυσικά υπέρμετρη αισιοδοξία για τον θρίαμβο κομμάτων και πολιτικών ηγετών.

Όσον αφορά τα αντιπολιτευτικά κόμματα, αναζητήθηκαν τρόποι αναίρεσης των ωραιοποιημένων από το κυβερνόν κόμμα καταστάσεων, με την επιστράτευση εικόνων που προκαλούν δυσφορία όπως μία ακρίδα που κατατρώει τη δραχμή ή ένας ταλαίπωρος ασθενής καθισμένος σε ένα ράντζο καταμεσής στο διάδρομο ενός νοσοκομείο.

Βασικό ζητούμενο των προεκλογικών αφισών υπήρξε η ταχύτητα και η αμεσότητα. Πετυχημένη αφίσα είναι εκείνη όπου, έστω και με μία φευγαλέα ματιά, το μήνυμα γίνεται αντιληπτό και εντυπώνεται στη μνήμη. Και επειδή μία τέτοια διαδικασία εμπεριέχει πολύ περισσότερο συναίσθημα από τη λογική, η τεχνική της προεκλογικής αφίσας θέλησε σταδιακά να ποντάρει στο θυμικό, ενεργοποιώντας το παράπονο ή το θυμό μέσω της υπερβολής και της αντιδιαστολής άσπρου – μαύρου.

Καθώς προχωρούσε η δεκαετία του ΄80 με τις οξυμένες προεκλογικές αντιπαραθέσεις, η αφίσα συνδυάστηκε και υπήρξε βασικό συστατικό του συνολικού προφίλ προσώπου και πραγμάτων. Οι ενδυματολογικές προτιμήσεις του αρχηγού και τα χρώματα του κόμματος άρχισαν να διαποτίζουν με τα ίδια μοτίβα την προεκλογική αφίσα, τις προεκλογικές συγκεντρώσεις και, σταδιακά, την εμφάνιση πολιτικών προσώπων στους τηλεοπτικούς δέκτες. Τα συνθήματα των αφισών, λιτά, περιεκτικά, συχνά μονολεκτικά, απετέλεσαν συστατικό προεκλογικών ομιλιών και τηλεοπτικών αγορεύσεων, σε σημείο ώστε, ακούγοντας τον πολιτικό λόγο να γνωρίζεις αμέσως, από την ορολογία, τον κομματικό χώρο του ομιλούντος.

Η οξύτητα των πολιτικών πραγμάτων στο τέλος της δεκαετίας του ΄80 οδήγησε σε κορεσμό τοιχοκολλημένων συνθημάτων, οδηγώντας την προεκλογική αφίσα σε πλήρη αποκοπή από κάθε αισθητικό κριτήριο και, μοιραία, σε παρακμή. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την υπερφόρτωση των τοίχων των μεγαλουπόλεων από επικαλυπτόμενα στρώματα αφισών, υπήρξε η αιτία σταδιακής εξασθένησης της αποτελεσματικότητας αυτού του τρόπου πολιτικής προπαγάνδας, με χαριστική βολή την επέλαση νέων τρόπων επικοινωνίας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Παρά το γεγονός αυτό, η εποχή της προεκλογικής αφίσας μας κληροδότησε την ασυδοσία ρύπανσης κάθε ελεύθερης επιφάνειας στους τοίχους των πόλεων, εκπαιδεύοντας τις νεότερες γενιές σε μία δυσβάσταχτη ακαλαισθησία, από την οποία, προς το παρόν, δεν διαφαίνεται ελπίδα διαφυγής.

Πηγή: pemptousia.gr